

не дозволяє втілити в Україні більшість соціальних прав і автоматично робить їх нереальними.

Список використаних джерел та літератури:

1. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України : [навч. посіб.] / Н. Б. Болотіна. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – К.: Знання, 2008. – 663 с. – (Вища освіта XXI століття). URL: <http://pravoznaves.com.ua/period/chapter/2/35/1348>.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами та доповненнями) // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
3. Конституція України. Науково-практичний коментар / [редкол. : В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – Х. : Право, 2011. – 1128 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r61.pdf>
4. Мачульська Є. Є. Право соціального забезпечення / Є. Є. Мачульська. – М., 1999. – 240 с. URL: http://www.urait.ru/uploads/pdf_review/978-5-9916-7874-2.pdf
5. Навчально-методичний посібник для практичних занять з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення»/ [уклад.: В. В. Жернаков, О. М. Ярошенко, Г. С. Гончарова та ін.]. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 40 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1683/1/NMP_0006.pdf
6. Право соціального забезпечення : [підручник] / [за ред. К. Н. Гусова]. – М.: ПБОЮЛ Грачов С. М., 2001. – 328 с. URL: <http://window.edu.ru/resource/594/37594/files/document100090119.pdf>
7. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: Реальний стан та перспективи реформування. – К : Центр громадської експертизи, 2009. – 104 с. URL: <https://www.slideshare.net/gurtua/ss-1950997>
8. Сташків Б. І. Гарантії права на соціальне забезпечення : [навчальне видання] / Б. І. Сташків. – Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. – 100 с. URL: <https://www.google.com.ua/search?client=opera&q=види+соціального+захисту+прав+людини&sa=X&ved=0ahUKEwjX3uf-6PHdAhVMkiwKHSt4CgUQ1QIigEoBg&biw=1640&bih=909>

Кобернюк Володимир Миколайович

кандидат юридичних наук, ст. викладач, адвокат,
Житомирський державний університет ім. І. Франка

Порядок реєстрації кримінальних правопорушень та порядок звільнення від кримінальної відповідальності при наданні пропозиції, обіцянки неправомірної вигоди (ст.ст. 368, 369 КК України)

Сучасна кримінально-правова політика європейських країн враховує необхідність застосування не лише кримінальної відповідальності як засобу реагування на вчинення кримінальних правопорушень, а й відповідних відновних процедур. Останні, не будучи кримінальною відповідальністю, зарекомендували себе як ефективний засіб впливу на учасників кримінального судочинства з метою

відновлення порушених прав потерпілого, а також соціальної адаптації особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Звільнення від кримінальної відповідальності розглядається у вітчизняному кримінальному праві як врегульована кримінальним і кримінальним процесуальним законодавством відмова держави від засудження особи, яка вчинила злочин, і від застосування щодо останньої примусу у виді покарання. Звільнення від кримінальної відповідальності є формою реагування держави на вчинення злочину, альтернативною покаранню, звільненню від покарання, а також безпосередньо кримінальній відповідальності.

Важливим аспектом викриття корупційних злочинів та осіб, які їх вчинили, є стимулювання позитивної посткримінальної поведінки осіб, стандарти якої у загальному вигляді передбачені у міжнародних документах. Зокрема, у ст. 37 Конвенції ООН проти корупції передбачено, що кожна держава-учасниця вживає відповідних заходів до заохочення осіб, які беруть чи брали участь у вчиненні будь-якого злочину, визначеного цією Конвенцією, до надання інформації, корисної для компетентних органів з метою розслідування й доказування, а також до надання фактичної конкретної допомоги компетентним органам, яка може сприяти позбавленню злочинців доходів, здобутих злочинним шляхом, і вжиття заходів для повернення таких доходів.

На таких само засадах ґрунтується і законодавець України, передбачаючи можливість застосування процедур, альтернативних кримінальній відповідальності, що можуть реалізовуватися у випадку вчинення особою окремих корупційних злочинів. Прикладом останнього є можливість звільнення від кримінальної відповідальності, передбачена у ч. 5 ст. 354 КК України.

У КК України законодавець визначив низку обмежень щодо можливості звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення особою корупційного злочину (примітка ст. 45 КК України). Зокрема, такі особи не можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності на загальних підставах (ст.ст. 45–48 КК України). Водночас у КК України передбачено два випадки звільнення від кримінальної відповідальності у разі вчинення особою корупційного злочину: загальний вид звільнення у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК України) та спеціальний вид звільнення, передбачений ч. 5 ст. 354 цього Кодексу. Останній поширюється лише на випадки пропонування, обіцянки або надання неправомірної вигоди, закріплених у ст.ст. 354, 368-3, 368-4, 369 та 369-2 КК України. Відтак у разі вчинення особою інших діянь, передбачених вказаними статтями, вона не може бути звільнена від кримінальної відповідальності на підставі ч. 5 ст. 354 цього Кодексу.

Оскільки застосування загальних видів звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які вчинили корупційні злочини, обмежене законодавцем, а здійснення такого з них, як звільнення у зв'язку із закінченням строків давності, не спричиняє виникнення труднощів на практиці, у рекомендаціях висвітлюються проблемні аспекти лише звільнення від кримінальної відповідальності, передбаченого ч. 5 ст. 354 КК України.

Актуальність публікації цієї статті та впровадження її у практичну діяльність прокурорів, адвокатів та інш. учасників процесу обумовлюється кількома чинниками, зокрема:

- частою зміною редакції заохочувальної норми, передбаченої у ч. 5 ст. 354 КК України;

- недосконалим формулюванням ч. 5 ст. 354 КК України, що проявляється в наявності значної кількості оцінних понять, зміст яких щоразу має визначатись

суб'єктами правозастосування;

- наявністю типових помилок під час застосування ч. 5 ст. 354 КК України;
- відсутністю роз'яснень вищих судових інстанцій щодо застосування спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності, закріпленого у ч. 5 ст. 354 КК України;
- недостатнім теоретичним дослідженням спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності, у тому числі й передбаченого у ч. 5 ст. 354 КК України;
- результатами анкетування прокурорів, проведеного в Національній академії прокуратури України, яке засвідчило, що понад 65% респондентів зацікавлені в наявності рекомендацій щодо застосування ч. 5 ст. 354 КК України та вказали на труднощі, які виникають у практичній діяльності.

Особа може бути звільнена від кримінальної відповідальності лише у випадку, коли вона вчинила суспільно небезпечне діяння, що містить склад конкретного злочину. Тому у процесі застосування будь-якого виду звільнення від кримінальної відповідальності насамперед слід встановити наявність складу злочину у вчиненому діянні. За його відсутності особа не може бути звільнена від кримінальної відповідальності. Останнє має місце, коли кримінальна відповідальність взагалі неможлива, наприклад, у разі малозначності діяння (ч. 2 ст. 11 КК України); суспільно-небезпечне діяння вчинене у стані неосудності (ч. 2 ст. 19 КК України); особа на час вчинення такого діяння не досягла віку, з якого настає кримінальна відповідальність (ст. 22 КК України); мають місце обставини, що виключають злочинність діяння, передбачені статтями розділу VIII Загальної частини КК України; мають місце обставини, що виключають злочинність діяння, передбачені статтями Особливої частини КК України (ч. 2 ст. 385, ч. 2 ст. 396 КК України) (п. 1 постанови Пленуму ВС України «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності») [8]. Окрім того, звільнення від кримінальної відповідальності слід відрізняти від зворотної дії кримінального закону, що скасовує кримінальну протиправність діяння.

Залежно від того, в якій частині КК України передбачені підстави для звільнення особи від кримінальної відповідальності, відповідні види можуть бути: 1) *загальними* (закріпленими у статтях розділу IX Загальної частини цього Кодексу); 2) *спеціальними* (закріпленими у відповідних статтях Особливої частини КК України).

Аналіз стану застосування ч. 5 ст. 354 КК України з використанням прокурорської практики подання клопотань у кримінальних провадженнях про звільнення особи від кримінальної відповідальності відповідного виду, а також ухвали судів України, опубліковані в Єдиному державному реєстрі судових рішень свідчить про важливість застосування цієї норми закону у кримінальному судочинстві.

Список використаних джерел та літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року.
2. Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI.
5. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР.

6. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: наказ Генерального прокурора України від 6 квітня 2016 року № 139.

7. Інструкція про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах прокуратури України заяв, повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, затверджена наказом Генерального прокурора України від 3 грудня 2012 року № 125.

8. Інструкція про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затверджена наказом МВС України від 6 листопада 2015 року № 1377

9. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності : [монографія] / Ю. В. Баулін. – К. : Атіка, 2004. – 296 с.

10. Дудоров О. О. Кримінальне право : [навч. посіб.] / О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк ; [за заг. ред. М. І. Хавронюка]. – К. : Ваїде, 2014. – 944 с.

11. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : [навч.-практ. посіб.] / [за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна]. – Х. : Право, 2014. – 232 с.

12. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; [за заг. ред. В. Я. Тація]. – Х. : Право, 2012. – 768 с.

13. Куц В. М. Звільнення від кримінальної відповідальності суб'єктів корупційних злочинів: кримінально-правова та кримінально-процесуальна характеристики / В. М. Куц, В. В. Куц. – Юридичний науковий електронний журнал: електронне наукове фахове видання ([www/lsej.org.ua](http://www.lsej.org.ua)). – 2016. – № 4. – С. 169–173.

14. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : [навч. посіб.] / В. О. Навроцький. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 701 с.

15. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / [за ред. М. І. Хавронюка]. – К. : Дакор, 2016. – 496 с.

16. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року № 12. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05> (19.11.2016)

17. Про судову практику у справах про хабарництво: постанова Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02> (19.11.2016).

18. Савченко А. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням професійних послуг: науково-практичний коментар до розділу XVII Особливої частини Кримінального кодексу України / А. В. Савченко, О. В. Кришневич ; [за заг. ред. д. ю. н., проф. В. І. Шакуна]. – К. : Алерта, 2012. – 160 с.

19. Тютюгін В. І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: поняття, загальні ознаки та види / В. І. Тютюгін // Кримінальне судочинство. Судова практика у кримінальних справах. – 2014. – № 4. – С. 121–141.

20. Хряпінський П. В. Спеціальне звільнення від відповідальності у кримінальному праві та законодавстві України : [навч. посіб.] / П. В. Хряпінський. – Запоріжжя : КСК-Альянс, 2010. – 270 с.